

Felisa Guridi Agirrezabal

*Legazpi,
Gipuzkoa
(1928)*

Aurkibidea

Biografia

Brinkolako Errautegi baserrian jaio zen 1928an. Ama, Klaudia, Telleriarte auzoko Araiztegikoa zen; eta aita, Marzelino, Errautegikoa; biak legazpiarrak ziren. Baserrian, 2 anai-arrebak, gurasoak, aitajauna eta amandrea bizi ziren. Eskolan Telleriarten, Brinkolan eta Zumarragako mojetan ibili zen, besteak beste. Esne-saltzaile ibilia da urte askoan.

Zintak

LGA-026

- **Proiektua:** Aitor Gurrutxagaren fondoa
- **Elkarrizketatzailea(k):** Jauregi, Maialen
- **Data:** 2004-01-01
- **Iraupena:** 18 min
- **Euskarria:** Audio Analog
- **Kodifikatzailea:** Etxeberria, Eider
- **Emalea:** Gurrutxaga, Aitor

LGA-049

- **Proiektua:** Legazpiko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Otegi, Aitziber
- **Data:** 2010-07-19
- **Iraupena:** 76 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Gaston Balerdi, Izaskun

Pasarteak

1. Eskolako kontuak

- **Erref:** LGA-026/001
- **Iraupena:** 0:01:29. **Hasi:** 00:00:00. **Bukatu:** 00:01:29
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Mojak

Laburpena:

Asko gustatzen zitzaion eskolara joatea. Eskolako kontuak kontaktzen ditu: nola joaten zen, bazkaritarako nola moldatzen ziren...

2. Brinkola eta Zegama arteko tunela

- **Erref:** LGA-026/006
- **Iraupena:** 0:01:39. **Hasi:** 00:04:07. **Bukatu:** 00:05:46
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Gertaera izugarriak eta ezbeharrak
- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Eraikuntzak eta azpiegiturak

Laburpena:

Brinkolatik Zegamara dagoen tunelari buruz hitz egiten du: duela 130 urte inguru egin zen; eta tunelaren ingeniari arduradunak, obra bukatu baino lehentxeago, bere buruaz beste egin omen zuen, obra gaizki egin zela uste zuelako. Langileei nola ordaintzen zitzaien ere azaltzen du.

3. Herriko pertsonaiak eta kultur giroa

- **Erref:** LGA-026/010
- **Iraupena:** 0:02:02. **Hasi:** 00:08:49. **Bukatu:** 00:10:51
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizarekin lotutako pertsonak
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak
- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizaren indarra
- Aisia » Kultura » Zinema

Laburpena:

Martin Pipasen, Brinkolako artzainaren, bizimoduari buruz hitz egiten du. Don Felipe Barandiaran apaizari buruz ere hitz egiten du: harekin ekintza ugari egiten zituzten. Umetan kantuan eta antzerkian ibiltzen ziren Brinkolan.

4. Mendira joateko ohitura

- **Erref:** LGA-026/015
- **Iraupena:** 0:00:49. **Hasi:** 00:16:01. **Bukatu:** 00:16:50
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Aisia » Mendia eta hondartza » Mendizaletasuna

Laburpena:

Lehen ere mendira joaten ziren belarretara eta garotara. Urtean behin Arantzazura joaten ziren erromes. Otañora ere joaten zen, baita gaur egun ere.

5. Lehengo sineskerak eta mitoak

- **Erref:** LGA-026/016
- **Iraupena:** 0:00:46. **Hasi:** 00:16:50. **Bukatu:** 00:17:36
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Ohiturak eta sinesmenak
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Ipuinak, mitoak eta istorioak

Laburpena:

<p>Akategiko damari buruz hitz egiten du. Umetan soroan lan egin behar izaten zutenean, etxezoek ez zieten beldurtzen Zaldi Zuria etorriko zela esanez; izan ere, nahitaez joan behar izaten zuten bestela ere lanera.</p>

6. Txahalak eta esnea bizimodua irabazteko

- **Erref:** LGA-049/003
- **Iraupena:** 0:02:26. **Hasi:** 00:03:18. **Bukatu:** 00:05:44
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Behiak, astoa, idiak zituzten baserrian. Esnea saldu eta txahalak hazten zituzten bizimodua ateratzeko. Olatzagutiara saltzez zituzten txahalak. Esnea berriz, marmita eta guzti Legazpitik trenean etortzen zen emakume bati saltzen zioten. Gerora "La oñatiarra" autobusa egunero etortzen zen Brinkolara eta hari esker egiten zen esnearen banaketa.

7. Etxeko esnea eta ogia gosaritarako

- **Erref:** LGA-049/006
- **Iraupena:** 0:01:19. **Hasi:** 00:07:33. **Bukatu:** 00:08:52
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura

Laburpena:

Emakumeek esnea eta ogia gosaltzen zuten. Garia ere etxean izaten zutenez larunbatero egiten zuten ogia. Etxean behi esnearekin gaztarik egiten ez zuten arren, bazegoen ohitura.

8. Kanean erositako opil bigunak nahiago

- **Erref:** LGA-049/007
- **Iraupena:** 0:01:01. **Hasi:** 00:08:52. **Bukatu:** 00:09:53
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Garia
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura

Laburpena:

Astero-astero hamar dozena ogi egiten zituzten etxerako. Inoiz, txanponik bazuten, kanean opila erosi eta gogoz jaten zuten ogi biguna.

9. Ogia egiteko prozesua

- **Erref:** LGA-049/008
- **Iraupena:** 0:02:27. **Hasi:** 00:09:53. **Bukatu:** 00:12:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Garia

Laburpena:

Ogia nola egiten zuten kontatzen du. Labeari ere puntua hartua zioten: pareten koloreari begiratzen zioten ogia noiz sartu jakiteko. Laberako egurra basotik ekartzen zuten. Pago egurra izaten zen aproposena.

10. Idiak baino behiak lanerako

- **Erref:** LGA-049/010
- **Iraupena:** 0:01:07. **Hasi:** 00:13:27. **Bukatu:** 00:14:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko tresnak

Laburpena:

Egurra garraiatzeko behiak erabiltzen zituzten gehienetan, baita laborantzarako ere. Etxe inguruko lursail handietan artoa, garia, patata eta indabak egiten zituzten normalean. Lurra lantzeko lanak deskribatzen ditu.

11. Itulan

- **Erref:** LGA-049/011
- **Iraupena:** 0:00:38. **Hasi:** 00:14:34. **Bukatu:** 00:15:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Lexikoa
- Baserria » Baserriko lanak

Laburpena:

Itulan egitea ere tokatzen zitzaion sarritan. Nola egiten zen kontatzen du.

12. Orduko oiloek arrautzak udaberrian

- **Erref:** LGA-049/013
- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 00:15:33. **Bukatu:** 00:16:53
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:

Artoa oiloei emateko egiten zuten. Etxean oiloak itxita egoten ziren arren, beste bi oilategietan libre ibiltzen ziren. Batez ere udaberrian egiten zituzten arrautzak. Legazpi eta Ordiziako azokan saltzen zituzten.

13. Donostiatik "rekarderak" ordiziako azokara

- **Erref:** LGA-049/014
- **Iraupena:** 0:01:40. **Hasi:** 00:16:53. **Bukatu:** 00:18:33
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera

Laburpena:

"Rekarderak" etortzen ziren trenez Donostiatik Ordiziara. Azokan salgaiak erosi eta Donostian edo Irunen saltzeko eramaten zituzten.

14. Hamar dozena arrautza saskian eta Ordiziara

- **Erref:** LGA-049/016
- **Iraupena:** 0:02:22. **Hasi:** 00:18:44. **Bukatu:** 00:21:06

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, eroatera

Laburpena:

Arrautzak saskian eramaten zituzten. Gaur egingoak baino azal gogorragoa izaten omen zuten ez baitziren puskatzen. Arrautzez gain, oilaskoak ere saltzen zituzten. Hankak lotu eta besotan eramaten zituzten normalean.

15. Oilalokak hogeitabi egunez etxean

- **Erref:** LGA-049/017
- **Iraupena:** 0:01:47. **Hasi:** 00:21:06. **Bukatu:** 00:22:53
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:

Txitak etxean ateratzen zituzten. Hogeita bi egunez egoten zen oilaloka etxean.

16. Beheko sua kozinarako

- **Erref:** LGA-049/019
- **Iraupena:** 0:01:40. **Hasi:** 00:23:23. **Bukatu:** 00:25:03
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxearen egitura

Laburpena:

Beheko suaz gain "ekonomika" zuten etxean. Beheko sua ere erabili izan zuten janaria prestatzeko. Nolakoa izaten zen deskribatzen du. "Treberea" lapikoa gainean jartzeko izaten zen. Etxea bero-bero egoten zen hauei esker.

17. Lixiba sukalde zaharrea

- **Erref:** LGA-049/020
- **Iraupena:** 0:02:15. **Hasi:** 00:25:03. **Bukatu:** 00:27:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa garbitzea

Laburpena:

Sukalde zaharra esaten zioten gelan lixiba egiten zen garai batean. Egurrezko barrika moduko bat izaten zen lixiba ontzia eta sutako hautsa bota ohi zioten garbitzeko.

18. Argindarra eta ura betidanik etxean

- **Erref:** LGA-049/021
- **Iraupena:** 0:02:12. **Hasi:** 00:27:18. **Bukatu:** 00:29:30

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura

Laburpena:

Ura eta argindarra betidanik ezagutu ditu etxean. Argindarra hala ere, erraz joaten omen zen. Argizarizko "faolak" erabiltzen zituzten argindarrak ez zegoenean. Askarik ez zuten etxean, harraska eta iturria bai ordea. Nolakoa zen deskribatzen du.

19. Neskameak eta morroiak

- **Erref:** LGA-049/022
- **Iraupena:** 0:02:12. **Hasi:** 00:29:30. **Bukatu:** 00:31:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:

Neska izan ala mutila izan, tokatzen zen moduan egiten zituzten baserriko lanak. Neskameak eta morroiak ezagutu ditu etxean. Morroiari mantenua eta arropak ematen zitzaizkion ordainetan, eta batzuetan, urte amaieran, txanponen bat.

20. Etxeko garbiketak emakumeen kontua

- **Erref:** LGA-049/023
- **Iraupena:** 0:02:25. **Hasi:** 00:31:42. **Bukatu:** 00:34:07
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak

Laburpena:

Etxeko garbiketak emakumeen kontua izaten ziren. Bazkal ostean, gizonak siestara eta emakumeek lanean jarraitu behar izaten zuten. Zikinik ez etxean baina, gaur egun baino gutxiago egiten omen zen sasoi hartan. Lanak deskribatzen ditu.

21. Lanerako arropak

- **Erref:** LGA-049/024
- **Iraupena:** 0:02:25. **Hasi:** 00:34:07. **Bukatu:** 00:36:32
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:

Aurreko mantala beti erabili izan du. Etxean erabiltzen zituzten arropaz ari da. Emakumeek, lanerako ere, ez zuten praktarik erabiltzen bekatua zelako. Oinetan, gomazko abarkak.

22. Brinkolako eskolan

- **Erref:** LGA-049/025
- **Iraupena:** 0:03:55. **Hasi:** 00:36:32. **Bukatu:** 00:40:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikasgaiak eta ikasmateriala

Laburpena:

Telleriarten hasi zen lehenengo eskolak hartzen. 1933. urtean, Brinkolako eskola eraiki zenean, etorri zen bertara. Gustura joaten zen. Alde batean neskak egoten ziren, bestean mutilak. Hura eta han zeudenak deskribatzen ditu.

23. Dotrina ondo ikasitakoa

- **Erref:** LGA-049/027
- **Iraupena:** 0:02:23. **Hasi:** 00:41:07. **Bukatu:** 00:43:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikasgaiak eta ikasmateriala

Laburpena:

<p>Ikasgaiak zeintzuk izaten ziren aipatzen ditu. Dotrinarekin gogoratzen da batez ere eta baita abadearekin ere. Zaharra eta berria, biak ikasi behar izan zituzten, bai euskaraz eta baita erdaraz ere.</p>

24. Zumarragako mojen eskolara neguan

- **Erref:** LGA-049/029
- **Iraupena:** 0:02:02. **Hasi:** 00:45:06. **Bukatu:** 00:47:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolaz aparteko ikasketak

Laburpena:

Brinkolako eskolak amaituta, Zumarragako mojetara joan zen beste bi urtez. Garia ereindakoan eskolara joan (neguan) eta artoa ereiteko sasoia heldu orduko, eskolak utzi eta etxeko lanetara buelta. Idazteko makina erabiltzen ikasi zuen han.

25. Korta eta "Belaiturritik" ekarritako ura

- **Erref:** LGA-049/033
- **Iraupena:** 0:01:29. **Hasi:** 00:50:48. **Bukatu:** 00:52:17
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura

Laburpena:

Kortako iturria eta "Belaiturria" aipatzen ditu. Lurrezko pitxarrean ekartzen zuten ura baina marmitan ekartzea seguruagoa zen, hura austeko arriskurik ez zegoelako. Hala ere, jatorduetarako ardoa edaten zuten.

26. Bederatzi egunez "labaderoan" bainua hartu behar

- **Erref:** LGA-049/034
- **Iraupena:** 0:01:21. **Hasi:** 00:52:17. **Bukatu:** 00:53:38
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Garbitasun pertsonala

Laburpena:

Errekara ez zen jolasera joaten. Harraskan garbitzen zuen bere burua, uda amaieran ura epelagoa egoten zenean. Nahiz eta arrazoia gogoan ez duen, bederatzi egunez bainua "labaderoan" hartzea ona izaten omen zen.

27. San Juan bezperako loreak bedeinkatzea

- **Erref:** LGA-049/036
- **Iraupena:** 0:02:37. **Hasi:** 00:56:24. **Bukatu:** 00:59:01
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Ohiturak eta sinesmenak
- Aisia » Jai-giroa » San Juan

Laburpena:

San Juan bezperan loreak bedeinkatzera Legazpira joaten ziren. Mezarik ez zen egoten; bedeinkazioa egoten zen elizan eta nolakoa izaten zen eta zein lore bedeinkatzen ziren kontatzen du. Etxean ez zuten lorarik izaten, ganaduak jaten zizkieten.

28. Soroak bedeinkatzeko ura eta egurrezko gurutzeak

- **Erref:** LGA-049/037
- **Iraupena:** 0:02:26. **Hasi:** 00:59:01. **Bukatu:** 01:01:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Ohiturak eta sinesmenak

Laburpena:

Soroak bedeinkatzeko ohitura ere bazegoen. Udaberrian Brinkolako abadeak ura bedeinkatzen zuen eta ur hori soro denetan botatzeko erabiliko zuten gero. San Juan loreekin batera egurrezko gurutzeak jartzen zituzten ate guztietan. Tximistak ekiditeko, gordeta izaten zuten bedeinkatutako ura botatzen zuten soroetan.

29. Botikan prestatutakoak botilan etxera

- **Erref:** LGA-049/038
- **Iraupena:** 0:01:44. **Hasi:** 01:01:27. **Bukatu:** 01:03:11

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Erremedioak
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Medikuak eta sasimedikuak

Laburpena:

Sendabelarrak ez zituen asko erabili. Legazpiko medikuak agindutakoa, botikan prestatu eta botilatxo batean ekartzen zuten etxera. Normalean medikua ibiltzen zen etxez-etxe

30. Orduko gaixotasun ohikoenak

- **Erref:** LGA-049/039
- **Iraupena:** 0:01:00. **Hasi:** 01:03:11. **Bukatu:** 01:04:11
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Gaixotasunak

Laburpena:

Orduko gaixotasun ohikoenak aipatzen ditu: gorrina, "txutxurrutxu" eztula (kukurruku-eztula), etab.

31. Ermandadeari ordaindutakoak zertarako?

- **Erref:** LGA-049/040
- **Iraupena:** 0:01:21. **Hasi:** 01:04:11. **Bukatu:** 01:05:32
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Medikuak eta sasimedikuak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa

Laburpena:

Medikuari ordaindu egin behar izaten zitzaion. Hiru hilero ermandadeari ordaintzen zioten beraiek eta horrela, botikak eta medikuaren bisitak ordainduta izaten zituzten. Ermandadearen zeregina eta noiz ordaintzen zen azaltzen du.

32. Tiritak? Zauriak sendatzeko txerri-gantza

- **Erref:** LGA-049/042
- **Iraupena:** 0:00:28. **Hasi:** 01:06:20. **Bukatu:** 01:06:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Erremedioak

Laburpena:

Zauriak sendatzeko txerri-gantza erabiltzen zuten

33. Hilekoa ere bekatu

- **Erref:** LGA-049/044

- **Iraupena:** 0:01:38. **Hasi:** 01:08:31. **Bukatu:** 01:10:09
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Sexua

Laburpena:

Gurasoek ez zioten hilekoari buruz azalpen handiegirik eman bekatua zelako hura ere. Lagun artean hitz egiten zuten zerbait gai haiei buruz.

34. Erromeriak

- **Erref:** LGA-049/045
- **Iraupena:** 0:02:34. **Hasi:** 01:10:09. **Bukatu:** 01:12:43
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak
- Aisia » Jai-giroa » Auzoko ospakizunak

Laburpena:

<p>Igandeetan, mezara eta dotrinara joaten zirenean elkartzen zen lagunekin. Legazpira erromeriara "Santikutzetan" baina ez zen joango. Mutilek, dantza egiteko ordaindu egin behar izaten zuten. Bildutako diruarekin soinujoleari ordaintzen zioten.</p>

35. "Aemeiko" kanpaiak

- **Erref:** LGA-049/046
- **Iraupena:** 0:00:29. **Hasi:** 01:12:43. **Bukatu:** 01:13:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Kanpaiak

Laburpena:

"Aemeikoak" deitzen zieten kanpaiak egunak noiz iluntzen zuenaren arabera, lehenago ala beranduago, jotzen zuten.

36. Tabernara sartzea emakumeentzat bekatu

- **Erref:** LGA-049/047
- **Iraupena:** 0:01:17. **Hasi:** 01:13:12. **Bukatu:** 01:14:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:

Emakumeak ez ziren tabernan sartzen, bekatua zen hura ere. Bertako leihotik ateratzen zizkieten mutilek gaseosaz beteriko basoak. Emakumeek ardorik ez zuten edaten, ezta zigarrorik erre ere. Felisaren aitak asko erre izan zuela aipatzen du eta hala ere, 94 urterekin hil zen.

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com